

Kako do poštenijih izbornih jedinica

Blog

Posted by:

Objavljeno: 2010/12/29 17:50:00

Zakon o izbornim jedinicama za izbor zastupnika u Hrvatski sabor donesen je pred jedanaest godina (NN 116/99) garimenderingom Hrvatske demokratske zajednice pred božiæane izbore, a cilj mu je bio sklopiti izborne jedinice tako da se maksimalno iskoriste prednosti pojedinih područja, razbije opozicijsko biraèko tijelo i dobiju izbori pod svaku cijenu.

Nikom na pamet nisu padali niti kulturološke, niti povijesne, niti razvojne niti neke druge logične cjeline u kojima bi se izbori trebali organizirati. Nije uspjelo. Izbore su izgubili, ali pobjednicima se èinilo da, kad su veæ pobijedili u takvim izbornim jedinicama, nema ih smisla mijenjati. I tako par puta, kroz par izbora. Građani su se sve to vrijeme križali i èudili koji se to èudak dosjetio spojiti Jarun i Novi Vinodolski, Zagreb razbiti na komade i tome slièno. I sve je to funkcioniralo do Izvješæa Ustavnog suda o nejednakoj težini biraèkog glasa u izbornim jedinicama određenim èlancima 2. do 11. Zakona o izbornim jedinicama za izbor zastupnika s poèetka prosinca ove godine. Ustavni sud je ustvrdio da su razlike u broju biraèa između najveæe i najmanje izborne jedinice 30%, a u svima se bira isti broj zastupnika.

Naravno, to znaèi da glas svakog građana u Hrvatskoj ne vrijedi jednako. Neki su ravnopravni, neki ravnopravniji, ovisno gdje tko živi. Naime, Zakon o Izboru zastupnika u Hrvatski sabor u èlanku 35. kaže „140 zastupnika u Sabor bira se tako da se područje Republike Hrvatske podijeli na deset izbornih jedinica, te se u svakoj izbornoj jedinici, na temelju lista, bira po 14 zastupnika.“, a u èlanku 36. „Izborne jedinice određuju se Zakonom o izbornim jedinicama za izbor zastupnika u Hrvatski sabor tako da se broj biraèa u izbornim jedinicama ne smije razlikovati više od + – 5 %. Pri određivanju izbornih jedinica, mora se koliko je to najviše moguæe, voditi raèuna o zakonom utvrđenim područjima županija, gradova i opæina u Republici Hrvatskoj.“ Razlike od 30% oèito su kršenje ne samo ovog zakona nego i ustavnog naèela o ravnopravnosti građana.

Shodno mišljenju Ustavnog suda Sabor æe morati crtati nove karte. Arbitrarno vuèenje crta bez ikakvog kriterija osim trenutaènog interesa vladajuæih može dati samo novu nakaradu i situacija koja æe biti održiva „dok majstori odu“.

Umjesto toga, pri promjeni propisa treba imati na umu dvije temeljne èinjenice:

1. Besmisleno je održavati „ravnopravnost“ i jednaku veličinu (po broju biraèa) izbornih jedinica. Ravnopravni trebaju biti građani, ne izborne jedinice. Zakonom se mora osigurati naèelo da se na svakom mjestu u Republici Hrvatskoj za isti broj glasova dobije saborski mandat. Izborne jedinice samo su mjesto i sredstvo provođenja tog naèela i u njima se treba birati onoliko zastupnika koliko ima stanovnika.
2. Izborne jedinice moraju imati unutarnju geografsku, ekonomsku, povijesnu i inu logiku. Kad veæ imamo županije kao jedinice područne (regionalne) samouprave, obvezni smo ih poštivati i nema nikakvog rezona da ih se cijepa. Posebno to nema smisla u sluèaju Grada Zagreba, koji je jedinici glavni grad u Europi u izborima razbijen na više izbornih jedinica (to je za Miloševića bio i Beograd, ali više nije, i oni su došli pameti).

Ako se ova dva temeljna načela respektiraju i ako se napravi jednostavna računica po kojoj se izračuna prosječan broj birača za jednog zastupnika u državi, izborne jedinice mogu se jednostavno složiti:

Izborna jedinica br. Županije Broj birača Broj zastupnika (za jedan mandat treba glasova)

I Grad Zagreb 721.522- 25 -(28.861)

II Zagrebačka, Karlovačka, Sisačko-moslavačka 594.773- 20 -(29.739)

III Brodsko-posavska, Osječko-baranjska, Požeško-slavonska, Vukovarsko-srijemska 708.934 -24 - (29.539)

IV Bjelovarsko-bilogorska, Koprivničko-križevačka, Krapinsko-zagorska, Međimurska, Varaždinska, Virovitičko podravska 672.418- 23 -(29.235)

V Dubrovačko-neretvanska, Splitsko-dalmatinska, Šibensko-kninska 663.095 -23 -(28.830)

VI Istarska, Ličko-senjska, Primorsko-goranska, Zadarska, 724.188- 25 - (28.967)

Razlika najmanje/najviše za zastupnika = 909 birača = 3,21%

Sabor 140 zastupnika – za jedan mandat potrebno je 29.178 glasova (100% izlazak)

Ovakvim bi se prijedlogom postiglo više stvari, a između ostalog i ispunili zahtjevi Ustavnog suda o jednakoj težini glasova građana u svim izbornim jedinicama:

1. Osigurala bi se ravnopravnost građana (isti broj glasova za jednog zastupnika u svim izbornim jedinicama, uz zanemarive razlike, deset puta manje od sadašnjih).
2. Osiguralo bi se regionalno, kulturološko, tradicijsko jedinstvo unutar izbornih jedinica (zajedno su županije koje i inače čine prepoznatljive regije).
3. Osigurala bi se približna razvojna ujednašenost izbornih jedinica (uglavnom slična razina razvoja u skupinama županijama, a grad Zagreb i po tom kriteriju zasebno).
4. Osigurala bi se geografska blizina i kompaktnost izbornih jedinica (uglavnom susjedne županije, izbjegava se protezanje na stotine kilometara kroz tri županije).
5. Smanjuje je broj izbornih jedinica pa se postupak pojednostavljuje i smanjuju se troškovi (5 + jedinstveni Zagreb).
6. Jednak je broj zastupnika (140) kao i po dosadašnjem sustavu.

Dakle, malim promjenama u Zakonu o izboru zastupnika i primjenom logike i pravde može se doći do pravednijeg izbornog sustava, samo ako se hoće.

Jasno ovo je samo tehnički dio izbornog sustava koji se čine izbornih jedinica. Izborni sustav ne može se mijenjati godinu dana prije izbora (što je dobra odredba) i o njemu treba razgovarati poslije izbora. Ako pobjednik bude spreman razgovarati. Dosad nije bio niti jednom prilikom. Ali, vremena se mijenjaju.

Nikola Vuljanić, potpredsjednik Stranke

Preuzeto s www.laburisti.com